

სასამართლოს მეგობრის (AMICUS CURIAE) კონცეფციის განვითარება ქართულ სისხლის სამართალში

სოსო ნიბჩვიანი*

I. შესავალი

2009 წლის საკანონმდებლო ცვლილებებით საკონსტიტუციო სამართალწარმოებაში გაჩნდა სასამართლოს მეგობრის ინსტიტუტი.¹ ცვლილებამ გავლენა იქონია როგორც ადმინისტრაციული სამართლის საპროცესო კოდექსზე, ასევე სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსზე. მალევე სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსს დაემატა 55-ე მუხლი – „სასამართლოს მეგობარი (Amicus curiae)“, ² რითაც სისხლის სამართლის პროცესის მონაწილეთა გარდა, გარეშე პირებსაც მიეცათ შესაძლებლობა, განსახილველ საკითხზე წარედგინათ საკუთარი აზრი და შეხედულება.

სასამართლოს მეგობრის ინსტიტუტის შესახებ სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მოქმედი ნორმა ეფუძნება სასამართლოს მეგობრის ამერიკულ კონცეფციას.³ ყველაზე ცნობილი სასამართლო პროცესი, რომელშიც მონაწილეობა მიიღო სასამარ-

* საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს საგამოძიებო სამსახურის გამომძიებელი, სულხან-საბა ორბელიანის უნივერსიტეტის დოქტორანტი, email: snibchviani23@sabauni.edu.ge, ORCID: 0009-0006-2500-7104

¹ საქართველოს 2009 წლის 22 ოქტომბრის საქართველოს კანონი „საკონსტიტუციო სამართალწარმოების შესახებ“ საქართველოს კანონში დამატებებისა და ცვლილებების შეტანის თაობაზე“.

² საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 55-ე მუხლი.

³ ჯუღელი ნ., ღვინჯილია ე., სასამართლოს მეგობრის ინსტიტუტის (Amicus Curiae) როლი სამართალწარმოების პროცესში, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ანალიტიკური განყოფილების კვლევისა და ანალიზის ცენტრი, <https://www.supremecourt.ge/uploads/files/1/pdf/kvlevis_da_analizis_centri/kvlevis/amicus-curiae.pdf> [11.11.2023].

თლოს მეგობარმა, ჩატარდა აშშ-ში 1908 წელს (საქმე „მიულერი ორეგონის წინააღმდეგ“).⁴ აღნიშნული საქმის შემდეგ სასამართლოს მეგობრის ინსტიტუტი დღითიდღე უფრო პოპულარული და გამოყენებადი გახდა. დღეისათვის აშშ-ის უმაღლეს სასამართლოში მიმდინარე ყველა ძირითადად პროცესში მონაწილეობას იღებს სასამართლოს მეგობარი,⁵ ამით მნიშვნელოვნად იზრდება მოქალაქეთა ჩართულობა სასამართლოს მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებებში.

ნაშრომის მიზანია, მიმოიხილოს, თუ რას ემსახურებოდა და ემსახურება სისხლის სამართლის პროცესში სამართლის მეგობრის ინსტიტუტის დამკვიდრება, ასევე რამდენად აქტიურად მიმართავენ მას სისხლის სამართლის პროცესში და რა გამოწვევები ახლავს თან თანამედროვე ქართულ სამართანწარმოებაში.

II. სასამართლოს მეგობრის მოსაზრებების როლი სასამართლოს მიერ გამოტანილ განაჩენებში

პირველად 2010 წლის 28 ივნისს იქნა გამოყენებული სასამართლოს მეგობრის ინსტიტუტი საკონსტიტუციო სამართალწარმოებაში. 2010 წლის 28 ივნისს საკონსტიტუციო სასამართლომ განიხილა სახალხო დამცველის კონსტიტუციური სარჩელი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ. მოცემული საქმეში „საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია“ სასამართლოს მეგობრის სტატუსით ჩაერთო პროცესში. მისმა წარდგენილმა მოსაზრებამ გაამყარა სახალხო დამცველის პოზიცია, რის შემდეგაც საკონსტიტუციო სასამართლომ სადავო ნორმა არაკონსტიტუციურად ცნო.⁶

⁴ Muller v. Oregon, 208 U.S. 412 (1908).

⁵ Amicus Curiae Conception Modern Justice, Concept Paper for the Constitutional Court of Ukraine, 10.07.2022. გვ 6.

⁶ ჯუღელი ნ., ლვინჯილია ე., სასამართლოს მეგობრის ინსტიტუტის (Amicus Curiae) როლი სამართალწარმოების პროცესში, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ანალიტიკური განყოფილების კვლევისა და ანალიზის ცენტრი, 19, <https://www.supremecourt.ge/uploads/files/1/pdf/kvlevis_da_analizis_centri/kvlevisbi/amicus-curiae.pdf> [11.11.2023].

საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მიხედვით, დაინტერესებულ პირს, რომელიც არ არის მხარე განსახილველ სისხლის სამართლის საქმეში, უფლება აქვს, საქმის არსებით განხილვამდე არანაკლებ 5 დღით ადრე სასამართლოს წარუდგინოს საკუთარი წერილობითი მოსაზრება ამ საქმესთან დაკავშირებით, ამასთან, წერილობითი მოსაზრების წარდგენის მიზანი უნდა იყოს არა პროცესის რომელიმე მონაწილის მხარდაჭერა, არამედ იგი უნდა დაეხმაროს სასამართლოს, სათანადოდ შეაფასოს განსახილველი საკითხი.⁷ კანონმდებელი „დაინტერესებულ პირში“ მოიაზრებს ყველა იმ ადამიანს, უწყებას თუ ორგანიზაციას, რომელიც არაა დაკავშირებული სისხლის სამართლის პროცესთან „მხარის“ სტატუსით.⁸ რა თქმა უნდა, აქვე მოიაზრება საქართველოს სახალხო დამცველიც, რომლის უფლებებში შედის სასამართლოს მეგობრის ფუნქციის შესრულება საერთო სასამართლოებსა და საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოში.⁹ მასვე ეკუთვნის 2014 წლის 15 დეკემბრის წინადადება ადმინისტრაციულ საპროცესო კოდექსში ცვლილების შეტანის შესახებ¹⁰, რის საფუძველზეც ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში გაჩნდა სასამართლო მეგობრის ინსტიტუტი. 2019 წლის ანგარიშის მიხედვით, გაიგზავნა სასამართლოს მეგობრის 3 მოსაზრება, თუმცა ანგარიშიდან ვერ დგინდება, სამართალშემფარდებელმა გაიზიარა თუ არა მოსაზრებები.¹¹ 2020 წლის ანგარიშის მიხედვით, სხვადასხვა საქალაქო/რაიონული სასამართლოში გაიგზავნა სასამართლოს მეგობრის 3 მოსაზრება, საიდანაც სასამართლოს არ გაუზიარებია არცერთი

⁷ სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 55-ე მუხლის პირველი ნაწილი.

⁸ სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-3 მუხლის მე-5 ნაწილი.

⁹ „საქართველოს სახალხო დამცველის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 21-ე მუხლის „ე“ ქვეპუნქტი.

¹⁰ საქართველოს სახალხო დამცველის 2015 წლის საქმიანობის ანგარიში, თბილისი, 2016, 24.

¹¹ საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების დეპარტამენტის საქმიანობის 2019 წლის ანგარიში, თბილისი, 2020, 5.

მოთხოვნა.¹² 2021 წლის ანგარიშის მიხედვით, სხვადასხვა საქალაქო/რაიონული და სააპელაციო სასამართლოში გაიგზავნა სასამართლოს მეგობრის 6 მოსაზრება, რომელთაგან სასამართლოს გაიზიარა მხოლოდ 1 მოსაზრება, არ იქნა გაზიარებული 1 მოსაზრება, საქმის განხილვა არ დასრულებულა 2 საქმეზე, ვერ შესრულდა (ობიექტური მოცემულობის შეცვლის გამო) 2 საქმეზე.¹³ სახალხო დამცველის აპარატის მიერ შედგენილი „სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების დეპარტამენტის საქმიანობის 2022 წლის ანგარიშის“ მიხედვით, სხვადასხვა საქალაქო/რაიონული და სააპელაციო სასამართლოში გაიგზავნა სასამართლოს მეგობრის 14 მოსაზრება, რომელთაგან სამართალშემფარდებელმა გაიზიარა მხოლოდ 1, 7 მათგანი არ გაიზიარა, საქმის განხილვა არ დასრულებულა 5 საქმეზე, ხოლო 1 მოსაზრება ვერ შესრულდა (გარემოებების შეცვლის გამო).¹⁴ 2019-2022 წლების პერიოდის ანგარიშების ერთობლივი შეფასების მიხედვით დგინდება, რომ სახალხო დამცველის აპარატმა სასამართლოებში გააგზავნა სულ 26 მოსაზრება, საიდანაც სასამართლომ მხოლოდ 2 მოსაზრება გაიზიარა, რაც სახარბიელო მაჩვენებელი არაა და შეიძლება მიუთითებდეს სამართალშემფარდებლის მხრიდან სასამართლო მეგობრის ინტიტუტისადმი არცთუ სახარბიელო დამოკიდებულებაზე. აღნიშნული პრობლემა კი ქმნის იმის შთაბეჭდილებას, რომ ქართულ პრაქტიკაში სსსკ-ის 55-ე მუხლი ვერ ასრულებს თავის მთავარ მიზანს, დაეხმაროს სასამართლოს მართლმსაჯულებასა და სამართლიანი განაჩენის გამოტანაში. აღნიშნულ პრობლემურ საკითხთან დაკავშირებით ევროპის საბჭოს ოფისისა და საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის ორგანიზებით 2016 წელს ჩატარდა

¹² საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების დეპარტამენტის საქმიანობის 2020 წლის ანგარიში, თბილისი, 2021, 6.

¹³ საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების დეპარტამენტის საქმიანობის 2021 წლის ანგარიში, თბილისი, 2022, 7-9.

¹⁴ საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების დეპარტამენტის საქმიანობის 2022 წლის ანგარიში, თბილისი, 2023, 8-10.

კონფერენცია სახელწოდებით: „სასამართლოს მეგობარი: როგორც ეფექტური სახელმძღვანელო მექანიზმი ადამიანის უფლებათა საკითხებზე ეროვნული სასამართლოებისათვის“.¹⁵ თუმცა კონფერენციის ჩატარებიდან 7 წლის გასვლის შემდეგაც სასამართლო მეგობართან დაკავშირებით პრობლემები კვლავ გადაუჭრელი რჩება. პრობლემაზე არ საუბრობს საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ანალიტიკური განყოფილების კვლევისა და ანალიზის ცენტრის ნაშრომი: „სასამართლოს მეგობრის ინტიტუტის (amicus curiae) როლი სამართალწარმოების პროცესში“. მასში მხოლოდ აღწერილობითადაა განხილული სასამართლოს მეგობრის ინსტიტუტის (amicus curiae) როლი სამართალწარმოების პროცესში¹⁶.

III. სასამართლოს მეგობრის მოსაზრებები არსებული პრობლემები

სასამართლოს მეგობრის ფუნქციებთან დაკავშირებით ბევრი შეკითხვა არსებობს. პრობლეურია საკითხი იმასთან დაკავშირებით, თუ რამდენად თანხვედრაშია აღნიშნული ინსტიტუტი ისეთ სისხლის სამართლის პროცესის ისე ძირითად პრინციპთან, როგორიცაა, მხარეთა თანასწორობა და შეჯიბრებითობა¹⁷, ასევე, რა სტატუსით სა-

¹⁵ Conference on “Amicus Curiae – an Effective Guidance Tool on Human Rights Issues to National Judicial Institutions”, <<https://www.coe.int/en/web/tbilisi/-/conference-on-amicus-curiae-an-effective-guidance-tool-on-human-rights-issues-to-national-judicial-institution-1>> [11.12.2023]; კონფერენცია – „სასამართლოს მეგობარი“, როგორც ეფექტური სახელმძღვანელო მექანიზმი ადამიანის უფლებათა საკითხებზე ეროვნული სასამართლოებისთვის, <<https://ombudsman.ge/geo/akhali-ambebi/konferencia-sasamartlos-megobari-rogorc-eqeturi-saxelmdzgvanelo-meqanizmi-adamianis-uflebata-sakitxebze-erovnulisasamartloebistvis1>> [11.12.2023]

¹⁶ ჯუღელი ნ., ღვინჯილია ე., სასამართლოს მეგობრის ინტიტუტის (Amicus Curiae) როლი სამართალწარმოების პროცესში, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ანალიტიკური განყოფილების კვლევისა და ანალიზის ცენტრი, <https://www.supremecourt.ge/uploads/files/1/pdf/kvlevis_da_analizi_centri/kvlebi/amicus-curiae.pdf> [11.11.2023].

¹⁷ სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-9 მუხლი.

რგებლობს სასამართლოს მეგობარი სისხლის სამართლის პროცესში და რა იურიდიული ძალა აქვს წერილობით მოსაზრებას. სასამართლოს მეგობარი არ არის მხარე. როგორც აღინიშნა, მისი ფუნქციები მითითებულია სსსკ-ის 55-ე მუხლში, რომელიც, თავის მხრივ, მოცემულია კოდექსის მე-6 თავში – „მონმე და სისხლის სამართლის პროცესის სხვა მონაწილეები“. პროცესის სტანდარტული მონაწილისგან განსხვავებით (მონმე, თარჯიმანი, ექსპერტი), სასამართლოს მეგობარს არ აფრთხილებენ მოსალოდნელი სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის თაობაზე¹⁸, ასევე, მის მოსაზრებას არ გააჩნია სავალდებულო ხასიათი მოსამართლისათვის. შესაბამისად, მას ვერც პროცესის მონაწილის სტატუსი ვერ მიენიჭება. სასამართლოს მეგობრის ინსტიტუტი უფრო გარეშე პირის სტატუსით სარგებლობს, რომელიც მოსამართლეს ეხმარება საკითხის სათანადოდ შეფასებაში.¹⁹ მაგალითისათვის, 2021 წლის 27 ოქტომბერს თბილისის სააპელაციო სასამართლოში საქართველოს სახალხო დამცველის სახელით გაიგზავნა სასამართლო მეგობრის მოსაზრება, რომლის მიხედვითაც დგინდება, რომ 2021 წლის 25 აგვისტოს განაჩენით ცნობილ იქნა დამნაშავედ პიროვნება სსკ-ის 156-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენისათვის და სასჯელის სახედ და ზომად შეეფარდა თავისუფლების აღკვეთა 6 თვის ვადით, ხოლო დამატებით სასჯელის სახით განესაზღვრა საზოგადოებისათვის სასარგებლო შრომა.²⁰ მოსაზრებით ირკვევა, რომ 2021 წლის 25 თებერვალს დაახლოებით 02:30 საათზე, ჟურნალისტური საქმიანობის გამო თავს დაესხნენ მოქალაქეს და მიაყენეს ჯანმრთელობის მსუბუქი ხარისხის დაზიანება მის მოუშლელად.²¹ მოსაზრების ავტო-

¹⁸ საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 113-ე მუხლის მე-7 ნაწილი, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 370-ე მუხლი.

¹⁹ საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 55-ე მუხლის მე-2 ნაწილი.

²⁰ საქართველოს სახალხო დამცველის 2021 წლის 27 ოქტომბრის სასამართლოს მეგობრის (*amicus curie*) N15-13/10217 მოსაზრება.

²¹ იქვე.

რის განმარტებით, აღნიშნული სასჯელი შეუსაბამოა, სპეციალური დანაშაულის ობიექტიდან გამომდინარე, ამასთან, სსკ-ის 156-ე მუხლის თავისუფლების აღკვეთის მინიმალური სასჯელი არის 1 წელი და სააპელაციო სასამართლო უნდა გადახედოს საქმეს სასჯელის ნაწილში.²² მაგალითიდან ცხადად ჩანს, რომ მოსაზრების ავტორი არ იჭერს რომელიმე მხარის პოზიციას და მიუთითებს სასამართლოს, სათანადოდ შეაფასოს გადასაწყვეტი საკითხი, დაეყრდნოს მხოლოდ სისხლის სამართლის კოდექსს და სისხლის სამართლის კოდექსის ფარგლებში მიიღოს შესაბამისი გადაწყვეტილება სასჯელის ნაწილში.

რაც შეეხება სასამართლო მეგობრის მოსაზრების იურიდიულ ძალას, ცალსახაა, რომ მოსაზრებას ვერ ექნება მტკიცებულების ძალა. მტკიცებულება, თავის შინაარსით, სასამართლოში შესაბამისი წესით წარდგენილი ინფორმაციაა, რომელიც მოპოვებულ და წარდგენილ იქნა მხარეების მიერ და რის საფუძველზეც ისინი ადასტურებენ ან უარყოფენ ფაქტებს და სამართლებრივად აფასებენ მათ.²³ ასევე, მტკიცებულებიდან განსხვავებით, სასამართლოს მეგობრის მოსაზრება არ უნდა იყოს მიკერძოებული, რაც ამყარებს აღნიშნულ პოზიციას.²⁴ წერილობითი მოსაზრების ძირითადი მიზანი პრაქტიკაში არსებული ნორმის შეფასების სტანდარტის დახვეწა და ალტერნატიული კუთხით განვითარებაა, რათა მოსამართლეს გაუადვილდეს სამართლიანი გადაწყვეტილების მიღება. ასევე, სასამართლოს მეგობრის მოსაზრება გამოიყენება კონკრეტულ თემაზე კანონმდებლობის ან პრეცედენტული სამართლის ნათლად განმარტების მიზნით (ამავდროულად, სასამართლოს მეგობარს უფლება აქვს, წარმოადგინოს ფაქტობრივი ან მეცნიერული ინფორმაცია).²⁵

²² იქვე.

²³ საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-3 მუხლის 23-ე ნაწილი.

²⁴ იქვე, 55-ე მუხლის მე-2 ნაწილი.

²⁵ ჩონდრი შ., ქალების ხელმისაწვდომობა მართლმსაჯულებაზე: სახელმძღვანელო პრაქტიკოსი იურისტებისათვის, ევროპის საბჭო, 2018, 43.

რაც შეეხება საკითხს, თუ რამდენად თანხვედრაშია სასამართლოს მეგობრის ინსტიტუტი მხარეთა თანასწორობისა და შეჯიბრებითობის პრინციპთან. აღსანიშნავია, რომ სასამართლოს მეგობარი არ სარგებლობს პროცესში მხარის სტატუსით, ასევე არ არის პროცესში აქტიური მონაწილის როლით წარმოდგენილი. მის მიერ სასამართლოში წარდგენილი მოსაზრება არ არის მოსამართლისათვის სავალდებულოდ გასაზიარებელი და რაც მთავარია, ეს მოსაზრება არ უნდა იყოს მიკერძოებული, რაც იმის წინაპირობაა, რომ არ დაირღვევას თანასწორობის და შეჯიბრებითობის პრინციპი. მაგრამ, აღსანიშნავია ისიც, რომ ნებისმიერ გარემოებასთან დაკავშირებით გამოთქმული მოსაზრება სასარგებლო იქნება ერთი ან მეორე მხარისათვის, შესაბამისად, შესაძლოა საფრთხე შეექმნას მხარეთა თანასწორობის პრინციპს.²⁶ 2021 წლის 12 აპრილს საქართველოს სახალხო დამცველმა ქუთაისის საქალაქო სასამართლოს თავმჯდომარეს წარუდგინა სასამართლოს მეგობრის მოსაზრება, რომლის თანახმად, საქართველოს ორი მოქალაქე დააკავეს ქ. ქუთაისში, დაკავების პროცესში მათ ჩაუტარეს პირადი ჩხრეკა, რა დროსაც აღმოჩენილ იქნა ნარკოტიკული ნივთიერებები და ოქროს ჯვარი.²⁷ მოსაზრების ავტორი მიუთითებს იმ ფაქტზე, რომ პოლიციის თანამშრომლებმა არასრულყოფილად მოიპოვეს მტკიცებულებები და გამოძიეს ფაქტები, არ ჩაუტარებიათ სხვადასხვა საგამოძიებო მოქმედება, რათა მაღალ დონეზე აეყვანათ დასაბუთებული ვარაუდის სტანდარტი, რომ აღნიშნული ნივთები მართლაც ამ პირების მფლობელობაში იყო.²⁸ მოსაზრების თანახმად, ბრალდების შესახებ დადგენილება ძირითადად დაეყრდნო პირადი ჩხრეკის შედეგად მოპოვებულ მტკიცებულებებს, პირად ჩხრეკას

²⁶ ჩხეიძე ი., სასამართლოს მეგობარი ქართულ სისხლის სამართლის პროცესში (*Amicus Curiae*), ჟურნ. „მართლმსაჯულება და კანონი“, N3(30), 2010, 138.

²⁷ საქართველოს სახალხო დამცველის 2021 წლის 12 აპრილის N15-14/3468 სასამართლოს მეგობრის (*amicus curiae*) მოსაზრება.

²⁸ იქვე.

კი ესწრებოდნენ მხოლოდ პოლიციის თანამშრომლები, შესაბამისად, სასამართლოს მეგობარი მიმართავს მოსამართლეს, რომ მხოლოდ პოლიციელთა ჩვენებებზე დაყრდნობით პირთა დამნაშავედ ცნობა ეწინააღმდეგება კონსტიტუციას და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკას.²⁹ ყოველივე აღნიშნულიდან გამომდინარე, იმის დამიუხედავად, რომ მოსაზრებაში მოტანილი გარემოებები გამოძიების მსვლელობის ხარვეზებს წარმოაჩენს, ისმის შეკითხვა, თუ სად გადის ზღვარი მიუკერძოებელ და მიკერძოებულ მოსაზრებას შორის. ხსენებული მოსაზრება აშკარად ამყარებს ერთი მხარის პოზიციას და მიუთითებს მოსამართლეს, ყურადღება გაამახვილოს ჩატარებული პირადი ჩხრეკის კანონიერებაზე. შესაბამისად, ამ შემთხვევაში გარკვეულწილად რთული შესაფასებელია, რამდენად აკმაყოფილებს სასამართლო მეგობრის მოსაზრება კანონით განსაზღვრულ წინაპირობებს.

სისხლის სამართლის პროცესში სასამართლოს მეგობრის ინსტიტუტის ფუნქციონირების მთავარი ხელშემშლელი ფაქტორი კვლავაც სისხლის სამართლის პროცესი და მისი ბუნებაა. განსხვავებით საკონსტიტუციო სამართალწარმოებისგან, რომელიც საჯარო ბუნებით ხასიათდება, სისხლის სამართლის პროცესი ძალზედ დახურული სისტემაა. მხოლოდ სასამართლოს პროცესის მხარეებს აქვთ წვდომა სისხლის სამართლის საქმის მასალებსა და პროცესის მიმდინარეობაზე. საქმის მასალის მხოლოდ მცირედი ნაწილი, ისიც მხარეთა ინიციატივით ხდება ხელმისაწვდომი გარკვეულ პირთათვის (მაგალითისათვის, სახალხო დამცველის აპარატისთვის, რომელსაც ძირითადად დაცვის მხარე მიმართავს ამა თუ იმ უფლების დარღვევის შემთხვევის აღმოფხვრის მიზნით). თუმცა სისხლის სამართლის პროცესის ძირითადი ნაწილი ისე მიმდინარეობს, რომ პოტენციურ სასამართლოს მეგობარს არ ეძლევა შესაძლებლობა, გაეცნოს მიმდინარე სისხლის სამართლის საქმის მასალებს და წარადგინოს მასზე ობიექტური და მიუკერძოებელი მოსაზრება. იმი-

²⁹ იქვე.

სათვის, რომ გაიზარდოს სისხლის სამართლის პროცესში სასამართლოს მეგობრის ინსტიტუტის როლი საჭიროა საკანონმდებლო ინიციატივა, რომ სისხლის სამართლის მასალები უფრო ხელმისაწვდომი გახდეს გარეშე პირებისათვის, თუმცა აღნიშნული ცვლილება რთულად მისაღებია, რადგან სისხლის სამართლის მასალები დიდწილად შეიცავს პიროვნების შესახებ გამოძიების მსვლელობისას მოპოვებულ პერსონალურ ინფორმაციას, რომლის დაცვის ვალდებულებაც ასევე კანონმდებლობიდან გამომდინარეობს.

IV. დასკვნა

სასამართლოს მეგობრის (*Amicus curiae*) ინსტიტუტი ქართულ სისხლის სამართალში არსებითად ახალი და ნაკლებად განვითარებულია. განვითარებას, თავის მხრივ, გარკვეულწილად ხელს უშლის თავად სისხლის სამართლის პროცესის დახურული ბუნება. მიუხედავად იმისა, რომ სასამართლოს მეგობარი არ არის სისხლის სამართლის პროცესში წარმოდგენილი როგორც მხარე და მონაწილე პირი, მისი არსებობა მნიშვნელოვანია. ინსტიტუტის აქტიური ჩართულობა დაეხმარება სასამართლოს, მიიღოს საქმეებზე უფრო ჭეშმარიტი და ობიექტური გადაწყვეტილება. ასევე, სისხლის სასამართლო პროცესის მიმართ გაზრდის ინსტიტუტის სანდოობისა და დამოუკიდებლობის ელემენტს. სახალხო დამცველის მიერ წარმოებული ყოველწლიური სტატისტიკა ცხადყოფს სასამართლოს მხრიდან სასამართლოს მეგობრის ინსტიტუტის მიუღებლობის დონეს. საჭიროა, გაიზარდოს სასამართლოს მხრიდან მოსაზრებების გაზიარების მაჩვენებელი. მოსამართლის განაჩენი მხარეთა შეჯიბრებითობის ნაყოფია, რომელიც შესაძლოა შორს იყოს ჭეშმარიტებისგან, თუმცა საქმეში სასამართლოს მეგობრის მოსაზრება არ დაარღვევს შეჯიბრებითობის პრინციპს, რადგან მისი წინაპირობა მისივე მიუკერძოებელი ბუნება და დანიშნულებაა, – მოსამართლეს მიეცეს შესაძლებლობა, სათანადოდ შეაფასოს განსახილველი საკითხი.